

RNR principperne

Alt, hvad vi laver, hører egentlig inde under noget der kan relateres til RNR.

RNR-principperne er en metode, som er udviklet til fagprofessionelle for at danne et overblik over hvilke behov og risici som en kriminalitetstruet person har.

Ved at man har fokus på RNR-principperne, så sikrer man, at man igangsætter den rigtige indsats.

I den her episode bliver du klogere på, hvordan du kan bruge RNR-principperne i dit arbejde med kriminalitetstruede børn og unge.

Der kan RNR være en måde at sige okay, hvad ved vi, er relateret til kriminalitetsrisiko? Hvad kan vi i hvert fald gøre for at booste nogle alternativer til kriminel adfærd?

Målet med denne podcastserie fra Social- og Boligstyrelsen er at inspirere dig som fagperson med ny viden og anbefalinger til i endnu højere grad at kunne gøre en forskel for målgruppen.

Jamen, han er en 15-årig dreng, der har boet hjemme hos sine forældre det meste af sit liv, har været kortvarigt anbragt, inden vi møder ham her på MultifunC.

Nikolaj Brask er psykolog på den delvist lukkede institution Multi-FunC i Aarhus, som hører under specialområdet kriminalitetstruede og dømte børn og unge i Region Midtjylland.

De unge, der flytter ind på MultiFunC, har forskellige typer af udfordringer, men er alle kendetegnet ved at være kriminalitetstruede. Det gælder også for den 15-årige dreng, som Nikolaj Brask møder første gang i slutningen af 2019.

Og hvor han bliver anbragt af ungdomskriminalitetsnævnet i en afgørelse, der lyder, at han skal anbringes på en delvis sikret, delvis lukket institution. Og så falder valget på os, og det bliver han egentlig uden samtykke. Så han har ikke han har ikke gået med til det her. Han har ikke valgt at skulle tilbringe en periode af sin ungdom her hos os. Det er der nogen, der har bestemt, at han skal. Han er utryk ved situationen. Han er ikke han er ikke glad, men han virker til at have fundet en slags facade, som han har brug for at have på for at kunne være i den her nye situation med så mange nye mennesker, der vil ham alt muligt. Og han har haft det socialt svært i størstedelen af sit liv og har altid fremstået i andres øjne, lidt anderledes og haft svært ved at forstå spillereglerne for, hvordan man skal være, når man er til sport, eller når man er i sådan en venskabelig sammenhæng og i skolemæssige sammenhænge. Så det er en dreng, som er begyndt på det tidspunkt, hvor vi møder ham, at blive tiltrukket af nogle grupperinger som også har med misbrug at gøre. Både grupper som er i misbrug, men også kriminelle grupper, som sælger forskellige slags stoffer. Og der er han

begyndt at få en tiltagende større hvad kan man sige? Rolle hos dem, uden at han egentlig er en stor del af det eller en hovedspiller, kan man sige. Men han begynder at blive brugt til meget. Og uden helt at se problemerne i det. Han synes egentlig mere, at det er at det er spændende, og det er egentlig også ret sejt.

De unge som Nikolaj Brask arbejder med MultiFunC har det til fælles, at de har haft tæt kontakt med politi og retsvæsen. Og her har mange af dem desværre dårlige erfaringer med systemet.

Ofte vil det være erfaringer af ikke at være blevet lyttet til, være blevet inddraget og potentielt blive set ned på. Og oftest når man går på opdagelse i de her fortællinger, så er det jo et super komplekst billede, fordi ofte vil det være en en lang rejse af beslutninger, der er blevet taget for den unge, og om den unge, som har været svære for både den unge og hans eller hendes pårørende og systemet at finde en fælles vej i. Der har været forskellige måder at forstå virkeligheden på og forstå, hvad vanskelighederne er, og hvad behovene for hjælp er. Så oftest vil det desværre være nogle erfaringer, de unge præsenterer, som at systemet omkring dem bare ikke helt forstår dem.

For at hjælpe børn og unge bedst muligt til et liv uden kriminalitet, så er det vigtigt at have fokus på de udfordringer, som de bærer med sig. Det fortæller Rebecca Degn Haraldsstovu, der er fuldmægtig hos Social- og Boligstyrelsen.

Hvis man vil have fokus på at forebygge kriminalitet for en ung, så kan det være svært, hvis ikke indsatsen har fokus på at forebygge kriminalitet. Man kan iværksætte rigtig mange gode indsatser hos børn og unge, men man skal være sikker på, at det er en indsats, der har fokus på at forebygge kriminalitet. For hvis indsatsen ikke har fokus på at forebygge kriminalitet, så kan man ikke regne med, at den unge stopper med at begå kriminalitet. Man kan også sige, at hvis man ikke har fokus på, at man ligesom griber ind i de rigtige konkrete udfordringer, som har en relation til den kriminalitet, man begår, så kan man ikke regne med, at indsatserne har en positiv effekt på at forebygge kriminaliteten.

For at tilrettelægge den bedst mulige indsats til de unge - med fokus på at undgå at de falder tilbage i kriminalitet, så bruger Nikolaj Brask og hans kolleger på MultiFunC RNR-principperne.

Principperne giver en vej at gå med en målgruppe, hvor der er ufattelig mange veje at gå. Den målgruppe, som er i alvorlig eller høj risiko for at begå kriminalitet. De vil ofte have mange behov, de har brug for at få dækket for at kunne vende skuden. Der er RNR-principperne en måde ligesom at zoome ind på kriminalitetsdelen, fordi vi ved, at antisocial kriminel adfærd avler desværre mere af samme. Det kommer både den unge og resten af samfundet til last, desværre. Så derfor er RNR en måde for os ligesom at sige, at hvis vi skal prioritere noget lige her og nu, så skal vi bruge de her

principper for at guide os ind på, hvordan vi tilrettelægger et forløb eller en behandling, som egentlig har kriminalitetsrisikoen for øje.

Jamen RNR-principperne de er nogle principper, som har fokus på at se på, om de unge er i risiko for at begå gentagne kriminalitet. Det er nogle principper, som stammer helt oprindeligt fra Canada, hvor der var nogle kriminologer, der har forsket rigtig meget indenfor kriminologi og kriminalitetsforebyggelse. De her principper, RNR-principperne, de står for på engelsk hedder det Risk, need and responsibility, og på dansk har vi så oversat det til risiko-, behovs- og responsivitets-princippet.

RNR-principperne er altså en analyse man laver for at blive klogere på den person, som man skal hjælpe – men også til at vælge hvilke indsatser, som virker bedst muligt på lige præcis den person.

Man afdækker tre dele eller principper: Risiko, behov og responsivitet.

Hvert princip kan ikke stå alene - de hænger sammen – og man skal derfor arbejde med alle tre principper på samme tid. Typisk starter man dog med: Risikoprincippet.

Hvis vi starter med det første R, som jo står for risiko eller Risk. Så skal vi bruge, så skal vi, før vi overhovedet kan begynde på noget, så skal vi ligesom kortlægge en kriminalitetsrisiko. Det gør vi både ved at læse i tilbage i drengenes historik. Det har vi her, hvor jeg arbejder mulighed for at gøre gennem drengens sagsakter, så vi kan læse tilbage i, hvad kan man sige? Underretninger, der er blevet lavet. Vi kan læse tidligere skoleudtalelser. Vi kan læse tidligere ungefaglige-undersøgelser. Som ungerådsgiver og har lavet. Så vi kan danne os et kort over den her drengs adfærd, den her drengs handlemønstre og også, hvad kan man sige? Allerede det at lave nogle bud på eller nogle hypoteser på: jamen gad vide hvordan den her dreng tænker om verden og hvad hans kernescenarier vil være for at lave noget kriminelt? Den kortlægning bruger vi til at udforme en risikovurdering.

Risikoprincippet handler altså om, at lave en vurdering af risikoen for, at personen begår ny kriminalitet. Her kan man ende i lav, mellem eller høj risiko. Jo højere risiko, desto mere intensiv og omfattende bør indsatsen være.

Hvis du igangsætter en indsats, som er ikke så indgribende eller ikke så ikke så intensiv for en ung, som er i højrisiko for at begå kriminalitet, så kan du ikke være sikker på, at den indsats, som du igangsætter, rent faktisk forebygger, at den unge begår kriminalitet. Og modsat hvis du igangsætter en indsats, der er intensiv og anvender den indsats til en ung, som er i lav risiko for at begå kriminalitet, så kan man faktisk risikere at den unge kan komme i den situation, at man kommer i større risiko for at begå kriminalitet.

Han ligger i den gruppe, der er i høj risiko for at begå kriminalitet igen. Det betyder jo ikke, at han stensikkert kommer til det, men han vil ligge i den gruppe af unge, hvor der er, der er nok af forskellige faktorer, der ligesom lægger sig sammen til, at det er svært at vende den her skude, medmindre der bliver lavet en intensiv indsats. Det vil ikke bare være hans vilje, der kan bære det selv. Det er ligesom antagelsen, når vi er oppe i den kategori, så er det ikke bare den unges. Hvad kan man sige? Egen vilje eller motivation, som egentlig kan bære det.

For at kortlægge risikoprincippet bliver man nødt til sideløbende at arbejde med det næste princip; behovsprincippet.

Behovsprincippet det handler om, at man kigger på nogle dynamiske risikofaktorer hos den unge. Når man snakker om behovsprincippet, så kan man sige, at man har nogle statiske risikofaktorer, og man har nogle dynamiske risikofaktorer. De statiske risikofaktorer er nogle faktorer, som du egentlig ikke kan gå ind og ændre på. Du kan ikke skubbe på dem, og det kan være sådan nogle faktorer, som det kan være alder, det kan være køn, og det kan være historik i forhold til, om man har begået tidligere kriminalitet. Det kan du ikke ændre på. Når man så kigger på de dynamiske risikofaktorer, så kan man ligesom gå ind og ændre på dem. Men når man igangsætter en indsats, hvis der f.eks. er misbrug hos den unge, så kan man gå ind og skubbe på de faktorer i forhold til den indsats, man igangsætter. Altså, det kan jo være risikofaktorer som: er der udfordringer i skolen, eller er der udfordringer derhjemme hos den unge? Det kan være hvordan ser relationerne ud hos den unge? Er der nogle prosoziale eller nogle mindre prosoziale venskaber for den unge. Hvordan ser fritidsaktiviteterne ud for den unge? Det kan også være, hvilke holdninger har den unge? Og hvordan er den unges adfærd? Det er nogle dynamiske risikofaktorer, som du rent faktisk kan gå ind og påvirke.

Nikolaj Brask kommer frem til, at der hos drengen er fire risikofaktorer, hvor han er i høj risiko.

På blandt andet misbrug og på hans omgangskreds og på hans måde at gebærde sig på i sin fritid. Men også hans adfærd, særligt verbal og fysisk aggression. Og bare at han generelt er blevet observeret i mange år med sådan en kort lunte, men også med en tydelig et tydeligt behov for at få forklaret ting på en særlig måde. Han har også nogle kognitive udfordringer, som gør, at han også ofte kommer i klemme, særligt i situationer, hvor han kunne blive undervist, eller hvor han bliver forventet at tage imod noget læring af en autoritet. Det har han ikke nogen særlig tilstrækkelige sociale færdigheder til at kunne gebærde sig i det, når han bliver udfordret.

Man vil gerne finde frem til, hvad er der for nogle af de her de her dynamiske risikofaktorer, som er årsagen til, at den unge begår kriminalitet? Det er jo ikke sikkert, at den unge har udfordringer med de her risikofaktorer, som jeg har nævnt. Det kan være, at det kun er enkelte af dem. Det kan være, at den unge kun har udfordringer i forhold til familieforhold, og kun i forhold til misbrug, så er det

de risikofaktorer, du skal kigge på. Og så skal du jo igangsætte den indsats, som matcher til noget med familieforhold og misbrug.

Man kan se de to første principper – risiko og behov – som en analyse, som skal klarlægges før man kan gå videre til det tredje princip, responsivitetsprincippet. Her er opgaven at bruge kendskabet fra analysen til at arbejde med at udvikle personens kompetencer – og dermed i sidste ende mindske risikoen for at personen måske begår ny kriminalitet.

Og når man skal arbejde med de kriminogene behov hos en given ung, så går vi ind i responsivitetsprincipperne, og der deler vi det jo op i generel responsivitet, som peger på, at det der for alvor virker i forhold til at nedsætte kriminalitetsrisiko, det vil være, hvad kan man sige, at man lærer nogle alternative sociale færdigheder, og at man også prøver at arbejde med sine mere kognitive, hvad kan man sige, forståelse af, at de situationer man nu engang kommer til at stå i. Det kan for eksempel være i en i en situation i skolen eller en situation med nogle jævnaldrende. For ofte så vil den her adfærd, som man ser på ydersiden, jo vil være betinget af en måde at forstå verden på og forstå sig selv på. Så det en generel responsivitet peger på, at vi er nødt til at arbejde både med sociale færdigheder, men vi er også nødt til at arbejde med måden, du tænker og tolker og forstår verden på, fordi det har direkte indflydelse på, hvorfor du så gør, hvad du gør.

Det vil sige, at hvis man ud fra RNR-principperne, så kigger man på den unge som helhed. Man kigger både på den unges dynamiske risikofaktorer, hvordan er den unge i forhold til familierelationer? og i forhold til skole og så videre? Men man kigger også på den unges karakteristika som sådan.

Tilbage på MultiFunc skal Nikolaj Brask og kollegerne i gang med at arbejde med drengens fire højrisiko-faktorer. Altså misbrug, fritidsaktiviteter, adfærd og omgangskreds. Og når det kommer til omgangskredsen, så har selve anbringelsen uden samtykke betydet, at drengen helt fysisk er blevet flyttet væk fra det kriminelle miljø, som han var en del af. I stedet er fokus på at arbejde med at sikre at han ikke vender tilbage til miljøet, når han en dag skal videre fra MultiFunc.

Indsatsen der gik egentlig meget på at prøve at forholde ham til det netværk, han nu var i, der i hans hjemkommune og egentlig hører ind til, hvad han selv tænkte om det. Om han så nogle fordele ved det, netværk og nogle ulemper. Og så ligesom prøve egentlig nænsomt at komme ind i og prøve at få ham til at tænke lidt over både den kortsigtede og den mere langsigtede risiko ved at være i sådan et slags miljø. Og hvad han fik ud af det, fordi man vælger jo at indgå i noget, fordi det giver én noget. Så der går lang tid også med at skulle. Hvad kan man sige, fordi det er ren og skær ordentlighed at forstå, hvad der har været så tiltrækkende for dig ved at indgå i det her? Før vi overhovedet kan gøre os nogen forhåbning om at skulle ændre din tænkning omkring det. Så det var meget sådan på samtalebasis og så egentlig prøve at forberede ham på, når han så skulle måske

hjem og besøge sine forældre i den kommune han nu engang er fra, hvilken slags risikoscenarier ville der så være? Og ville han være tiltrukket af ideen om at opsøge det netværk, der egentlig har fået ham anbragt her hos os, hvor han virkelig ikke ønskede at være.

I forhold til fritidsaktiviteter, så får man i samarbejde med drengen fundet frem til at han skal starte til en sportsgren, som han tidligere har dyrket. Ud over at have en fritidsinteresse at gå op i, så får han her også øvet en anden kompetence - som også er i høj risiko - nemlig hans adfærd.

Specifikt med ham, så var en ting, at hans valg i forhold til omgangskreds, men i alle situationer, hvor han ligesom blev udfordret, ofte i skoleregi, så vil han også have en adfærd, hvor han enten bare vil forlade situationen eller komme i konflikt med den autoritet, der nu engang prøvede at stille krav til ham. Så gjaldt det ligesom også at prøve at finde ud af, så godt man kunne, hvad er det, der går galt her? Og kan du prøve at tage nogle forholdsregler for, hvornår og hvordan du kan kende dig selv godt til, hvornår har du brug for at trække dig på en konstruktiv måde?

De tre principper i RNR: Risiko, behov og responsivitet, hives ikke kun frem en gang under en indsats. Man genbesøger løbende redskabet for at sikre at man er på rette vej med indsatsen.

Når man har anvendt RNR-principperne på den unge, og man igangsætter en indsats, som man vurderer matcher den unges behov. Så skal man selvfølgelig følge op på, om det her er den rigtige indsats. Og det kan man jo gøre løbende, fordi det er jo dynamiske risikofaktorer, som man kan se, hvilke udfordringer den unge har. Så det er jo vigtigt, at man selvfølgelig ikke tænker, at når man har igangsat en indsats, så er det den vej man går, men at man hele tiden laver en opfølgning på den unge og også taler med den unge om, om det er det rigtige match i forhold til den indsats, man har igangsat. Er den unge stadigvæk motiveret? Er der måske nogle andre risikofaktorer, som man nu skal se på, fordi den indsats, man har igangsat, måske har virket? Skal man så igangsætte en indsats, der er mindre intensiv, som matcher den unge, der hvor han eller hun er nu? Man genbesøger helt sikkert RNR-principperne hele tiden, fordi det er jo dynamisk, fordi den unges behov flytter sig jo også løbende.

Ifølge psykolog Nikolaj Brask så kan en af styrkerne ved RNR-principperne også være redskabets udfordring: nemlig at metoden er meget grundig og kommer rundt om alle væsentlige forhold omkring en person, der er kriminalitetstruet. Det kan simpelthen være svært at finde frem til hvor man starter og slutter, når man vil hjælpe et barn eller ung, der kæmper med mange udfordringer på en gang.

Målgruppen som er i høj risiko for kriminalitet, vil have mange behov, der er brug for at blive dækket. Det kan både være i forhold til deres fysiske, somatiske helbred og deres boligsituation og hele sådan, vad kan man sige, der vil ofte være mange livsstilsvalg, som man udefra kunne tænke:

Det skal du sgu da ændre. Det er da ikke så smart. Men det kan være svært at finde rundt i, når der er så mange behov, der egentlig kan blive dækket. Så hvor starter man egentlig? Skal man starte med at zoome ind på fritiden? Skal vi starte med at zoome ind på omgangskreds? Skal vi starte med at arbejde med misbrug? Så det er egentlig når der er så mange risikofaktorer, så mange behov at dække, så er udfordringen egentlig: Hvor fanden starter man henne? Og det handler jo egentlig om både at få kortlagt lidt hvor er den unges energi? For det kan godt være, at der faktisk er noget noget tænkning, der går i den retning, vi vi ved er god for den unge på en af de her faktorer eller et af de her behov, og så vil det ofte være der: okay, der er noget energi, vi griber. Så det er egentlig det der med at prioritere. Hvornår og hvordan starter man alle de her tiltag op, som potentielt kunne være gavnlige?

Drengen bor på MultiFunC i et års tid. Og på den tid udvikler han sig markant. De fire risikofaktorer som i risikovurderingen starter med at ligge på "høj risiko" falder til "mellem risiko". Ikke mindst så ses der en stor udvikling i hans trivsel og adfærd.

Der skete den udvikling, at han over sin tid her faktisk havde et rigtig fint forløb i det skoletilbud, han blev visiteret til her. De så en dreng, som faktisk trives i skolen gennem det samarbejde, vi havde med dem. Og faktisk kom han også i en udvikling, hvor at aggressiv adfærd her på her på stedet nærmest var fraværende til sidst. Så han blev, som jeg læser det, i hvert fald tryk ved de omsorgspersoner, der var om ham, hvor han ikke fandt det nødvendigt at ty til de her alternative og mere aggressive strategier. Så på den måde så vi, at han egentlig, der var nogle andre sider, der blomstrede op i ham. Og så kom der lige pludselig også noget, nogle åbninger og noget input fra drengen selv. Og det er jo det, vi rigtig gerne vil se, fordi det betyder, at vi får mere af dig at se.

Når du som børne- og ungerådgiver skal i gang med en ny indsats med et kriminalitetstruet barn eller ung, så giver det god mening at bruge RNR-principperne. For forskningen viser nemlig, at jo flere af de tre principper som anvendes i indsatsen desto mere reduceres risikoen for at personen falder tilbage i kriminalitet.

Vi ved at RNR-principperne, det har en effekt. Og det er der en del forskning på. Ved at anvende RNR-principperne, så er der større sandsynlighed for, at den indsats, du tilrettelægger matcher den unges behov og sandsynliggør, at den unge begår mindre kriminalitet. Så jeg tror, at man skal se redskabet og principperne, som en hjælp til den vurdering, man formentlig i forvejen har. RNR-principperne gør, at man bevæger sig væk fra den mavefornemmelse, man har, men det overgår jo aldrig den faglighed, man som børne- og ungerådgiver står på.

Vores forløb med ham sluttede jo med, at han skulle flytte på et åbent anbringelsessted, så det vil sige et sted, hvor han havde markant friere rammer, end han havde her, og der hørte vi heldigvis fra ham og fra dem, der arbejdede med ham, at han var kommet ind i en rytme, hvor han havde faktisk

bibeholdt rigtig mange af de vaner, som han havde opbygget her. Han var også begyndt at tage sit helbred lidt mere alvorligt og var faktisk begyndt at indgå i en praktik, som han også, som de havde hjulpet ham med at starte op i, så han havde også fundet noget beskæftigelse ved siden af sit skoletilbud. Så der var heldigvis nogen, der var ligesom en bølge af, hvordan kan din hverdag også se ud, som han faktisk kunne ride videre på ved hjælp af en ny gruppe af omsorgsfagpersoner, der kunne være sammen med ham om det.

Så man skal se principperne som værende et redskab til at hjælpe med at screene og udrede og igangsætte indsatsen. Så det skal jo aldrig stå alene. Så på den måde, så skal man jo altid have sin faglighed ind over, når man når man anvender et redskab, uanset hvad det er, og det gælder også RNR-principperne. Men man kan sige, at det RNR-principperne måske understøtter det er at sikre det er ligesom, at man bevæger sig lidt væk fra den her mavefornemmelse, som man kan have som fagprofessionel, så man har et redskab, som måske mere understøtter de risiko, som du kan se, at den unge har.

RNR virker. Men en ting er vigtigere end et redskab og det er at opbygge en stærk relation til den man hjælper. Uden et stærkt bånd - eller som Nikolaj Brask kalder det: en alliance - kommer man nemlig ikke langt.

Du skal kunne gøre dig fortjent til at bringe noget nyt ind i den unges liv. Og det kan man sige, at det er noget, der er ateoretisk. Det er ikke en del af modellen som sådan. Men det er noget, der gør, at en model, som den her også kan leve, det er, at der er et alliancearbejde ved siden af, mens du egentlig benytter dig af de her principper og prøver at lave nogle fornuftige tiltag med den unge.

Du kan få mere information og gode råd til indsatser målrettet børn og unge med alvorlige kriminalitetsproblematikker på Social og Boligstyrelsens hjemmeside sbst.dk.

Her kan du downloade anbefalinger og oversigt over forløb samt vidensgrundlaget, som den her podcastserie er inspireret af.

Et andet godt sted at søge inspiration er på hjemmesiden social.dk.

Og hvis du har brug for specialiseret rådgivning om børn og unge med alvorlige kriminalitetsproblematikker kan du kontakte VISO, læs mere på sbst.dk

Podcasten er produceret af Kontekst og Lyd, Mit navn er Mads Christian Heede.

Tak fordi du lyttede med.